

i llibres || LECTURES

NOVEL·LA // Premi Iberoamericà Planeta-Casa de Amèrica

► El xilè Jorge Edwards, el dia 13 passat, passejant pels carrers de Buenos Aires.

El gran dolor de les coses passades

En el trajecte que va de la novel·la a les memòries i de la crònica política a la ficció que repara més i millor la història de tot un país, Jorge Edwards (Santiago, Xile, 1931) sempre s'ha sortit amb la seva. La seva literatura és la recreació inestimable de la decadència burgesa de diverses generacions de xilens, això sí, cultes, molt cultes.

Amb inusitada persistència i subtilesa Edwards ha dedicat agosarats esforços literaris per retratar la vida moral d'aquests xilens. Dels seus anys de militància, de les seves conviccions, dels seus exilis obligats i escollits i de la seva indestructible fidelitat a un projecte narratiu provocador queda com a testimoni ara *La casa de Dostoievsky*, Premi Iberoamericà de Narrativa Planeta-Casa de Amèrica, 2008.

En aquesta obra Jorge Edwards ha fet més estret el cercle i ha unit tots els seus mons i maneres en un sol text. La novel·la relata amb prodigiosa exactitud i amb un poderós to la vida d'un país i un continent entre la dècada dels anys 40 i fins als anys 70 i so-

bretot relata l'original existència d'un Poeta així, en majúscules. La figura d'aquest Poeta, alter ego d'Enrique Lihn, li serveix a Edwards per recrear un món literari i bohemi.

Per als personatges que envolten el Poeta era una època de «descobriments extraordinaris, processos d'obertura de la ment. Caminar darrere el Poeta, pel centre de la ciutat, per barris perifèrics i baixos fons, per posegoses pobles de mala mort dels voltants, adquirir el sentit d'una iniciació, d'una entrada en una altra banda». Fidel als records personals, com va fer in illo tempore a *Persona non grata* (1973) o, més recentment, a *El inútil de la família* (2004), passats sem-

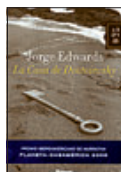
pre convenientment pel poder de la ficció, Edwards s'hi juga el tot pel tot, en aquesta novel·la, i va a mort en el dibuix d'un temps preterit però tan decisiu per a tot un país, llegiu-hi tot un continent.

Entre veritats i burles, entre observacions sobre la decadent moral d'un país en ruïnes i els anhels justos d'un Poeta boig que viu la vida com si es tractés de l'últim glop, la visió que queda, real i inventada, és la que considera que tot

temps passat va ser millor, més creatiu, però, en última instància, el somni d'una nit d'estiu: «Tots eren, zèrem?, Rimbauds de segona fila». No és d'estranyar aleshores que per aquestes pàgines pul·lulin éssers de carn i ossos com per exemple Pablo Neruda, César Vallejo, Lezama Lima, Padilla, Huidobro, Pound, Rilke, Bajtín, Derrida i Pinochet i Castro i Allende. Novel·la d'aprenentatge d'un home ja caduc, *La casa de Dostoievsky* recorda la *Caterva* de Juan Filloy que va ser capaç de recrear el món d'uns homes entestats a ser estètics.

Que sàpiga el lector que *La casa de Dostoievsky* –subtil, lúcida, irònica i divertida– és la inspirada quimera d'un escriptor fecund que va a la recerca del temps perdut. I que la mestria d'Edwards dota les paraules contingudes en aquesta novel·la d'una reminiscència moral i afectiva que l'escriptor xilè va aprendre de les seves fecundes lectures de Marcel Proust, Thomas Mann i Henry James i que només està a l'abast d'uns quants. Segurament aquesta no és la història més trista que un hagi llegit mai, però sí que és la que narra el gran dolor de les coses que havien passat i s'havien consumit.

RICARDO BAIXERAS
[rbaixeras@elperiodico.com]

LA CASA DE DOSTOIEVSKY
Jorge Edwards
Editorial: Planeta
Pàgines: 336
Preu: 22 €

NOVEL·LA // El microcosmos de Ramon Erra

Sorra entre els dits

Es els últims llibres d'autors catalans que ha publicat La Magrana tenen en comú els nivells de pulcritud lingüística més elevats del mercat editorial. El que comparteixen Miquel Pairoli, Antoni Mas Busquets, Susanna Rafart i Ramon Erra és un estil que, partint de la claredat i la naturalitat, resulta inequívocament literari. En altres paraules, aconsegueixen ser personals sense fer creu i ratlla dels seus ancestres.

Ara bé, al contrari que els seus companys d'editorial, que reconstrueixen amb paciència parcel·les de la realitat que corren el perill de ser esborrades, Ramon Erra (Vic, 1966) opta per aixecar un microcosmos autosuficient, fora del temps i de l'espai, poblat per personatges més pròxims a la fauna que a la novel·la. Se situa més aviat a prop de Joan Negre, de Manuel Baixauli, de Pasqual Farràs, que basen la seva força no en la trama sinó en la sintaxi, no en la connexió amb un món reconeixible, sinó en l'atracció pels espais aeris. La confusió amb la

qual veu el món el narrador d'Erra, bondadosa i llicant, obsessiva i circular, recorda la d'alguns narradors de Jordi Coca. Erra escriu millor, però tot i així es troba a faltar un motor narratiu al servei del qual pugui col·locar tot aquest talent.

El temps és com un corró «que quan rodola no el pots aturar i tampoc t'hi pots posar davant, però va deixant lliis tot el terreny que troba». El protagonista de *Desfent el nus del mocador*, tímid i silenciós, ha perdut la poca vitalitat que tenia. Al seu voltant, els personatges predominantment estrambòtics donen voltes, xoquen i acaben morint. La crisi de la mitjana edat es confon amb el sentiment de pèrdua, d'orfandat general. El sentit de la vida s'escapa com sorra entre els dits. Després de 200 pàgines de prosa impecable, el llibre s'acaba. Queda una sensació de nostàlgia, de vida malaguanyada, de somiatruisme estèril. En temps de vaguetat, el repte d'Erra és escriure una novel·la amb cara i ulls.

DESFENT EL NUS DEL MOCADOR
Ramon Erra
Editorial: La Magrana
Pàgines: 206
Preu: 17 €

VICENÇ PAGÈS JORDÀ
[vpages@elperiodico.com]

NOVEL·LA // Amos Oz i l'ofici d'escriure

Un pas més enllà

Amos Oz (Jerusalem, 1939) és l'escriptor israelià més original de la seva generació i a *Versos de vida y muerte* no decep els qui esperen d'ell que cada nou títol sigui un pas més enllà en la seva ànsia innovadora. Aquest «autor» inominat, protagonista de la novel·la, que com Leopold Bloom o, més encara, Stephen Dedalus a l'*Ulisses* de James Joyce, transita per una ciutat –Tel Aviv–, en el seu cas per atorgar identitats noves a tothom amb qui topa, permet a Oz superposar de tal manera realitat i ficció, que finalment aconsegueix transmetre al lector la impressió que és possible habitar als dos costats del mirall.

Aquest enginyós ordit literari persegueix una meta: trobar les raons que porten a afrontar el procés creatiu, a escriure i descriure una realitat tan versemblant com inexistent. «¿No escriuràs en el fons només per la fama? ¿O pels diners?», es pregunta l'«autor», i no hi ha forma de

separar el personatge, la seva peripècia d'unes hores, abans, durant i després d'una vetllada literària, amb les inquietuds del mateix Oz. El plantejament és d'una sinceritat sense concessions i confereix una actualitat absoluta a *Versos de vida y muerte*, encara que aquesta sigui una novel·la als antípodes de la literatura concebuda en un laboratori d'idees per donar fama i diners; potser per usar i tirar.

La brevetat del relat –127 pàgines– i l'aparent fragilitat arquitectònica de la novel·la no han d'induir a error i deduir-ne que es tracta d'un títol menor d'Oz. Sinó al contrari, apareix per tot arreu la seva facilitat per a la metàfora i el seu gust

per una simplicitat descriptiva de gran eloqüència. La sensualitat que desborda la relació de l'«autor» amb la rapsoda Ruhele Reznick, un personatge de factura commovedora, demostra que Oz està en plena forma.

VERSOS DE VIDA Y MUERTE
Amos Oz
Traducció: Raquel García Lozano
Editorial: Siruela
Pàgines: 127
Preu: 14,90 €

ALBERT GARRIDO
[agarrido@elperiodico.com]